

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 1.1.2014

Hallitus 15.11.2013

Valtuusto 9.12.2013

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 1.1.2014 lukien

Valtuuston tulee päättää muutetun kuntalain 13 § 3d kohdan mukaan sairaanhoitopiirin ja sen konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Lain muutoksella on haluttu vahvistaa sisäisen valvonnan institutionaalista asemaa sekä kuntalaissa että kuntien ja kuntayhtymien hallinnossa.

Hyvin toimiva johtamis- ja hallintojärjestelmä yhdessä asianmukaisen sisäisen valvonnan ja riittävän riskienhallinnan kanssa takaavat kohtuullisen varmuuden tehokkaasta, tuloksellisesta ja päätettyjen tavoitteiden mukaisesta toiminnasta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen koskee kaikkia Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin ja sen konserniin kuuluvia toimielimiä ja tilivelvollista johtoa. Sisäinen valvonta on osa konsernin johtamisjärjestelmää ja sen avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toiminta-prosesseja ja riskienhallinnan tuloksellisuutta. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus ja tavoitteet

Sairaanhoitopiiri pitää kaikessa toiminnassaan tärkeänä rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaista kohtelua ja avoimuutta. Asianmukaisesti toteutettu sisäinen valvonta ja riskienhallinta vahvistaa hyvää johtamis- ja hallintotapaa Pirkanmaan sairaanhoitopiiri - konsernissa.

Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla tarkoitetaan sairaanhoitopiiriin ja sen konsernin ohjaus- ja toimintaprosesseihin sisältyviä menettelyitä, organisaatoratkaisuja ja toimintatapoja, joiden avulla konsernin toimielinten ja tilivelvollisen johdon sekä tytäryhteisöjen hallitusten tulisi saada kohtuullinen varmuus

- toiminnan lain- ja päätöksenmukaisuudesta,
- omaisuuden turvaamisesta,
- toiminnan tuloksellisuudesta sekä
- taloutta ja tuloksellisuutta koskevien oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta.

Hyvin toimiva sisäinen valvonta vähentää tahallisia ja tahattomia toimintavirheitä, epäjohtonmukaista toimintaa, taloudellisia menetyksiä ja asioiden huonoa hoitoa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on auttaa johtoa havaitsemaan toimintaan liittyvät riskit ja varmistaa, että ne pysyvät hyväksyttävällä tasolla.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavat

Hallintosääntö, johtosääntö, riskienhallintapolitiikka sekä sisäisen valvonnan ohje määrittelevät ne menettelytavat, joilla tilivelvollinen johto huolehtii siitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty sen omassa toiminnassa, konsernitoiminnassa sekä toiminnassa, josta se vastaa lainsäädännön, sopimusten tai muiden vastuiden nojalla.

Parhaimmillaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat kiinteä osa konsernin ja sen toimintayksikköjen tavanomaisia suunnittelu-, päätöksenteko-, johtamis- ja toimintaprosesseja.

Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan edellä mainittuihin neljään luokkaan sisältyvien tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä.

Sisäinen valvonta pitää sisällään muun muassa tehtävien, valtuuksien ja vastuiden jakamista, päätöksien tekemistä valvonta- ja raportointitavoista, erilaisia valvontatoimenpiteitä, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamista ja omaisuuden turvaamista. Valvonta ulottuu koko organisaatioon.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana johtamista ja hallintokulttuuria

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on havaita, analysoida ja pyrkiä kokonaisvaltaisesti hallitsemaan toimintaan liittyviä mahdollisia riskejä sekä hyödyntämään mahdollisuuksia toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi. Sairaanhoidopiirin riskienhallintaa ohjaa vuonna 2010 hyväksytty riskienhallintapolitiikka.

Riskienhallinnalla ennaltaehkäistään odottamattomia tapahtumia, joilla saattaa olla vakavia seurauksia palvelutoimintaan ja strategisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Sen tavoitteena on myös kehittää toimintaa ja sen taloudellisuutta sekä taata menestyksellisen toiminnan jatkuvuus.

Kuntayhtymän hallituksella on vastuu riskienhallinnan periaatteiden luomisesta sekä sen käytännön toteuttamisen organisoinnista ja valvonnasta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan onnistumisen varmistamiseksi hallituksen ja johdon tulee sitoutua sen toteuttamiseen. Yhtymähallinnon tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kokonaisvaltaista riskienhallintaa.

Riskienhallintaa toteutetaan vuosittain konsernin talousarvion laadintaprosessin yhteydessä, jolloin määritetään konsernin merkittävimmät riskit. Pienemmät riskit hallitaan osana päivittäisjohtamista.

Toimialueitasoinen vastuu käytännön sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on toimialuejohtajalla. Talousarvion laadinnan yhteydessä toimialueet analysoivat toimintaympäristön muutoksia, tunnistavat tavoitteita uhkaavat riskit, arvioivat riskien vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laativat ja päivittävät tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana ja sen tuloksellisuudesta raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Riskienhallintaa kehitetään siten, että pystytään vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin.

Vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Hallitus ja sairaanhoidopiirin johtaja vastaavat siitä, että sairaanhoidopiirillä on hyvän johtamis- ja hallintotavan mukainen johtamisjärjestelmä ja että sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät menettelytavat ja organisaation eri toimijoiden toimivalta, velvoitteet ja vastuut on hyväksytty. Kukin johtokunta vastaa oman vastuualueensa osalta riittävien ja toimivien menettelytapojen hyväksymisestä ja niiden toimeenpanon valvonnasta ja varmentamisesta. Sairaanhoidopiirin johtaja vastaa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Talousjohtaja vastaa riskienhallinnan toimeenpanosta. Jokaisen esimiehen velvollisuus on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuullaan olevalla alueella.

Konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisen järjestämisen konsernitason vastuu on konsernijohtolla. Konsernin tytäryhteisöissä kunkin yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta lainsäädännön ja konserniohjeistuksen mukaisesti. Konsernijohto seuraa riskienhallinnan järjestämistä konserniyhteisöissä raportointivelvoitteen avulla.

Sisäinen tarkastus avustaa sairaanhoitopiirin johtajaa tehtävänään muun muassa arvioida hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä niitä varmentavia menettelytapoja.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden arviointi ja selonteko

Sairaanhoitopiirin tilinpäätökseen kuuluvan toimintakertomuksen tulee sisältää selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, siinä havaituista puutteista ja keskeisistä toimenpiteistä riskien hallitsemiseksi.

Hallitus hyväksyy toimintakertomukseen tulevan sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan selonteon sekä arvion merkittävimmistä riskeistä. Sairaanhoitopiirin selonteon laatimisessa hyödynnetään toimialueiden dokumentoituja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan itsearviointeja. Nämä itsearviointit tulee käsitellä toimialueiden johtoryhmissä. Liikelaitoksen johtokunta hyväksyy omalta osaltaan vastaavan selonteon ja riskiarvion.

Tilivelvollisuus

Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava, onko sairaanhoitopiirin ja sen konsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Kuntalain 75 §:n mukaan tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvolliseen. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Kuntalain mukainen tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi ja että häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja että häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat hallituksen jäsenet, johtokuntien jäsenet, muiden toimielinten jäsenet, sairaanhoitopiirin johtaja, aluesairaalan johtaja, liikelaitoksen toimitusjohtaja sekä toimielimen tehtäväalueen johtava viranhaltija.

Jokaisella esimiehellä on kuitenkin, tilivelvollisuusasemasta riippumatta, velvollisuus valvoa alaistaan toimintaa.